

Notitie / Memo

HaskoningDHV Nederland B.V.
Industry & Buildings

Aan: [REDACTED]
Van: [REDACTED]
Datum: 20 mei 2022
Gecontroleerd door: [REDACTED]
Ons kenmerk: BI6549-IB-NT-220512-1355
Classificatie: Projectgerelateerd

Onderwerp: Natuurtoets ontgroning kade Wilhelminahaven

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Groningen Seaports gaat een nieuwe kade bouwen in de Wilhelminahaven in Eemshaven voor een staalverwerkingsfabriek (Project Green Steel Mill van van Merksteijn). De kade wordt gebouwd tussen de waterinlaat van Vattenfall en de hoek van het Doekegatkanaal. De kadewand wordt in één lijn gebouwd met de bestaande kade van Vattenfall. Ter plaatse van de geplande kade is nu geen kade maar een talud dat vanaf de wal afloopt naar de havendiepte van NAP -17m. In het talud wordt de kade gebouwd. Als deze klaar is wordt het talud, dat voor de kade ligt, weggebaggerd anders zou de kade niet bereikbaar zijn voor schepen om bij de staalfabriek te laden of te lossen.

Voor het Green Steel Mill project van Van Merksteijn is een natuurtoets opgesteld (Royal HaskoningDHV, 2020. Kenmerk: BF5169-111-100I&BRP001F02). Bovengenoemde baggerwerkzaamheden zijn hierin niet meegenomen. Voorliggende natuurtoets betreft een aanvulling op de natuurtoets van Royal HaskoningDHV (2020) en heeft alleen betrekking op de baggerwerkzaamheden, zoals die hierboven beschreven zijn.

Het uitvoeren van baggerwerkzaamheden wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling. Voor de uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen is het noodzakelijk om de mogelijke effecten op beschermde soorten en beschermde gebieden in beeld te brengen en eventueel maatregelen te treffen en/of een ontheffing/vergunning aan te vragen. Deze rapportage beschrijft de mogelijke effecten op beschermde soorten en gebieden.

1.2 Doel

Het doel van deze rapportage is om de baggerwerkzaamheden te toetsen aan de soorten- en gebiedsbescherming uit de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb), Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN) en Kaderrichtlijn Water (hierna: KRW). De toetsing bestaat uit onderstaande punten:

- Het vaststellen van het eventuele voorkomen van beschermde soorten in het plangebied.
- Beoordelen of het voorgenomen project leidt tot verbodsovertredingen van de Wnb ten aanzien van de soortenbescherming.
- Het analyseren van eventuele effecten op Natura 2000-gebieden (voortoets) en overige beschermde gebieden (NNN en KRW).
- Het bepalen van de noodzaak tot aanvullend onderzoek en het doen van aanbevelingen over de te doorlopen procedures en vervolgstappen.

2 Plangebied voorgenomen ingreep

2.1 Plangebied en directe omgeving

Het plangebied bevindt zich in de Wilhelminahaven binnen de Eemshaven, zie Figuur 2-1 en Figuur 2-2. Het plangebied bevindt zich deels in het water en deels op de aanwezige oever. Het kadetracé loopt tussen de waterinlaat van Vattenfall en de hoek van het Doekegatkanaal. Ter plaatse van de geplande kade is nu geen kade maar een talud aanwezig dat vanaf de wal afloopt, op het talud is geen begroeiing aanwezig. Het plangebied is verder omgeven door de Wilhelminahaven ten zuiden en westen en het industrieterrein van de Eemshaven ten oosten en noorden. Hierbinnen liggen enkele braakliggende terreinen, kale gronden welke bouwrijp gemaakt zijn en industrie. In Figuur 2-4 tot en met Figuur 2-6 is een impressie van het plangebied gegeven.

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (Waddenzee) bevindt zich hemelsbreed op ruim 500 meter van het plangebied. De Waddenzee maakt ook onderdeel uit van het NNN.

Figuur 2-1: Luchtfoto van de omgeving van het plangebied (rood) en beoogd terrein voor opslag vrijkomende specie (geel) (Cyclomedia, 2022)

Figuur 2-2: Regionale ligging van het plangebied, weergegeven in rood (Provincie Groningen, 2022)

Figuur 2-3: Impressie van het plangebied, grove ligging aangegeven in het rood (luchtfoto: Cyclomedia, 2021)

Figuur 2-4: Zicht op een deel van het plangebied, vanaf de Synergieweg ten zuiden van het plangebied (Cyclomedia, 2021)

Figuur 2-5: Bouwrijp gemaakt terrein op enkele tientallen meters buiten het plangebied gelegen, aan de noordkant (Cyclomedia, 2021)

Figuur 2-6: Dijklichaam ten noorden van het plangebied (rechts op de foto) met het ten noorden hiervan lopende pad (Cyclomedia, 2021)

2.2 Geplande werkzaamheden en planning

Het proces dat gevolgd wordt is hieronder op hoofdlijnen beschreven.

- 1 Inpeilen werkgebied door aannemer.
- 2 Verwijderen slib.
- 3 Inpeilen werkgebied.
- 4 Baggeren bodem tot 15,6 m-NAP.
- 5 Uitpeilen werkgebied.

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is zwaar materieel nodig, bestaande uit graafmachines, dumpers, shovel en een baggerponton. De werkzaamheden hebben geen invloed op de waterkwantiteit.

Gedurende het stormseizoen (tot 15 maart 2023) wordt de sliblaag binnen de bestaande vergunning van Groningen Seaports voor onderhoudsbaggerwerk in de havens en ter plekke van de projectlocatie verwijderd. De start van het project (de feitelijke ontgronding) ligt bij voorkeur kort na het baggeren van de sliblaag om te voorkomen dat er weer slib binnen de projectlocatie sedimenteert. De start is gepland rond 1 juni 2023. De uitvoer van het project duurt circa 6 maanden.

3 Methodiek

Om na te gaan wat het belang is van het plangebied voor de wettelijk beschermde soorten en gebieden is het volgende stappenplan gevolgd, zie Tabel 3-1.

Tabel 3-1. Het stappenplan met de gevolgde werkwijze.

Stap	Toelichting
Inventarisatie van beschermde soorten en gebieden	Er zijn verspreidingsgegevens van beschermde soorten opgevraagd uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) voor het plangebied en de nabije omgeving van de afgelopen 10 jaar ¹ . Vervolgens is een bureaustudie uitgevoerd waarbij door middel van recente luchtfoto's en foto's op straatniveau van Cyclomedia (opnamedatum 28 oktober 2021) het plangebied geïnspecteerd is op het voorkomen van geschikt habitat van mogelijk in het plangebied voorkomende beschermde soorten. Een veldbezoek is niet nodig geacht gezien het plangebied deels in het water ligt en deels uit een kale oever bestaat en in gebruik is als industrieterrein en industriële haven.
Effectbeoordeling soorten	Beknopte analyse van het project in relatie tot de habitat/biotopeisen van de beschermde soorten uit het gebied.
Effectbeoordeling gebiedsbescherming	Beschrijving van de effecten op Natura 2000, NNN en KRW.
Conclusie	Beschrijven van de conclusies, vervolgstappen en voorstellen voor mitigerende maatregelen.

¹ <https://ndff-ecogrid.nl/>, geraadpleegd mei 2022

4 Natuurtoets – Soortenbescherming en plaagsoorten

Tabel 4-1 bevat een overzicht van de beschermde soorten die op basis van verspreidingsgegevens en habitatgeschiktheid (kunnen) voorkomen binnen of nabij het plangebied. Soortgroepen die niet zijn benoemd, kunnen op voorhand worden uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitatgeschiktheid. Beschermde zoogdieren en amfibieën waarvoor een vrijstelling geldt op basis van de Verordening Wet natuurbescherming Groningen 2017 zijn niet meegenomen in de toetsing². Voor deze soorten is alleen de algemene zorgplicht van toepassing. De hermelijn, bunzing en haas worden begin 2022 van de lijst met vrijgestelde soorten vanuit de Verordening gehaald en zijn daarom meegenomen in de toetsing.

Tabel 4-1. Soorten die mogelijk voorkomen binnen het plangebied op basis van habitatgeschiktheid of verspreidingsgegevens.

Soortgroep	Beschermde soorten
Vaatplanten	Groenknolorchis
Grondgebonden zoogdieren	Otter, steenmarter, boommarter, hermelijn, bunzing, haas, waterspitsmuis
Zeezoogdieren	Bruinvis, grijze zeehond, gewone zeehond
Vleermuizen	Meerdere soorten
Broedvogels	Meerdere soorten

4.1 Groenknolorchis

Voorkomen

De geraadpleegde verspreidingsgegevens van de NDFP wijzen op het voorkomen van de groenknolorchis (Categorie Andere soorten) in de omgeving van het plangebied, dit ten westen van het plangebied langs de dijk. Groeiplaatsen van de groenknolorchis in Nederland zijn natte duinvalleien of laagveengebieden. In beide gevallen betreft het een voedselarm biotoop³. Grote delen van de Eemshaven zijn begin jaren 70 opgespoten met kalkrijk zand en zijn enkele tientallen jaren buiten ontwikkeling gebleven. Hierdoor zijn op uitgebreide schaal schrale, kalkrijke groeiplaatsen met veel gradiënten en een soortenrijke vegetatie met o.a. de strikt beschermde groenknolorchis ontstaan. Net ten noorden van het plangebied is/was zo'n relictpopulatie aanwezig. Echter na 2013 zijn hier geen waarnemingen van de groenknolorchis meer bekend⁴.

Het plangebied ligt deels in het water en bestaat verder uit een volledig met steen beklede oever. Daarnaast ontbreekt de kade ten noorden van het plangebied voedselarme omstandigheden. Het ontbreekt dan ook aan geschikte groeiplaatsen voor de groenknolorchis. Het voorkomen van de groenknolorchis binnen het plangebied is uitgesloten.

Conclusie

Het voorkomen van de groenknolorchis binnen het plangebied is uitgesloten.

4.2 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen

De geraadpleegde gegevens van de NDFP wijzen op het voorkomen van beschermde grondgebonden zoogdieren in de omgeving (<3 km) van het plangebied, namelijk de boommarter, bunzing, haas,

² Provincie Groningen. 2016. Verordening natuurbescherming provincie Groningen 2017

³ <https://www.verspreidingsatlas.nl/> geraadpleegd mei 2022

⁴ Staring Advies, 2019. Quicksan natuurtoets zonnepark 'Helios' in Eemshaven.

hermelijn, otter, steenmarter, eikelmuis en de waterspitsmuis. De aanwezigheid van de eikelmuis kan op voorhand worden uitgesloten. Deze soort komt in heel andere habitats voor dan hier aanwezig zijn en komt alleen in Zuid-Limburg voor.

Boommarter, steenmarter, hermelijn, bunzing en haas

De boommarter, steenmarter, hermelijn, bunzing en haas zijn allemaal terrestrische soorten welke voorkomen in verschillende typen leefgebied op het land, waaronder onder andere: bossen, bosschages, groenstroken, rietzomen, ruigten, houtwallen en greppels, graslanden met voldoende landschapselementen, bebouwd gebied en/of braakliggende terreinen. Het plangebied bestaat uit een met steen beklede kade en ligt verder in het water. Het ontbreekt dan ook aan geschikt leefgebied voor bovengenoemde soorten binnen en in de directe omgeving van het plangebied. Daarnaast ontbreekt het aan gebouwen waar zich mogelijk verblijfplaatsen van de steenmarter in kunnen bevinden. Mogelijk kan de steenmarter echter sporadisch zwerfend voorkomen binnen het plangebied. Het voorkomen van de boommarter, hermelijn, bunzing en haas binnen het plangebied is uitgesloten.

Otter en waterspitsmuis

De otter en waterspitsmuis zijn beide soorten die voornamelijk leven in oeverzones van allerlei soorten wateren met voldoende dekking en rust. Dichte oevervegetatie is een vereiste voor beide soorten. Het plangebied ontbreekt aan enige watervegetatie waardoor de aanwezigheid van geschikt leefgebied voor beide soorten op voorhand uitgesloten is. Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden is eveneens geen geschikt leefgebied voor beide soorten aanwezig. Het voorkomen van de otter en waterspitsmuis binnen het plangebied is op voorhand uitgesloten. Een overtreding van de Wnb ten aanzien van deze soorten is uitgesloten.

Effectbeoordeling

Mogelijk komt de steenmarter incidenteel zwerfend voor binnen het plangebied. De steenmarter is echter een zeer mobiele soort en goed in staat om ten tijde van de werkzaamheden de locatie te ontvluchten. Een overtreding van de Wnb ten aanzien van de steenmarter is op voorhand uitgesloten.

Conclusie

Een overtreding van de Wnb ten aanzien van grondgebonden zoogdieren is op voorhand uitgesloten.

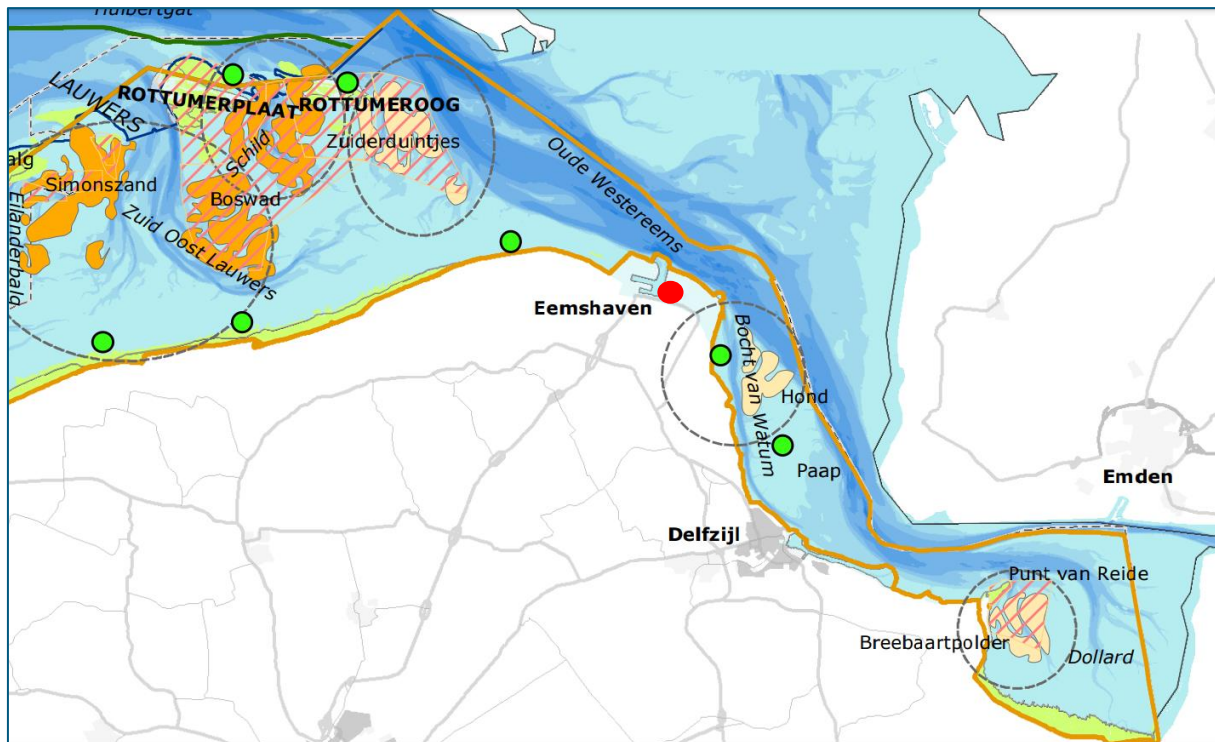
4.3 Zeezoogdieren

Voorkomen

De geraadpleegde gegevens van de NDFF wijzen op het voorkomen van beschermde zeezoogdieren in de omgeving (<3 km) van het plangebied, namelijk de bruinvis (Categorie Habitatrichtlijn), gewone zeehond en grijze zeehond (Categorie Andere soorten). Bruinvissen zijn kustgebonden zoogdieren met een voorkeur voor relatief ondiep water. De laatste decennia wordt de bruinvis steeds zuidelijker waargenomen en is inmiddels weer redelijk algemeen langs de Nederlandse kust. De bruinvis leeft voornamelijk in zout water maar kan ook in brak water worden aangetroffen. Dit zijn voornamelijk randzeeën, maar ze leven ook in baaien en riviermondingen en het komt voor dat een bruinvis een rivier opzweemt. De gewone zeehond en grijze zeehond foerageren op zee. Ze krijgen hun jongen op droogblijvende platen of stranden.

De Waddenzee, die zich ten noorden van de Wilhelminahaven bevindt, maakt onderdeel uit van het essentiële leefgebied van de bruinvis, gewone zeehond en grijze zeehond en komen hier dan ook voor. Mogelijk kunnen de soorten ook (sporadisch) in de haven zwerfend voorkomen. Gezien de huidige aanwezige verstoring en het gebruik van de haven maakt deze echter geen deel uit van het essentiële leefgebied van de bruinvis, gewone zeehond en grijze zeehond. De dichtstbijzijnde ligplaatsen voor

zeehonden (en dus hun vaste rust- en voortplantingsplaatsen) liggen op ongeveer 7 km afstand van het plangebied, zie Figuur 4-1.

Figuur 4-1: Zeehondenligplaatsen Waddenzee. Uitsnede kaart Natura 2000-beheerplan Waddenzee. Plangebied is aangegeven met de rode stip.

Effectbeoordeling

De bruinvis, gewone zeehond en grijze zeehond komen mogelijk (sporadisch) zwervend voor binnen de Wilhelminahaven.

In de eerder door Royal HaskoningDHV opgestelde Natuurtoets voor bouw van de staalverwerkingsfabriek (Green Steel Mill van - van Merksteijn) zijn de effecten van boven- en onderwatergeluid van de heiwerkzaamheden aan de laad- en loskade op in de omgeving voorkomende zeezoogdieren beoordeeld. Deze heiwerkzaamheden zijn ook maatgevend ten opzichte van de baggerwerkzaamheden. Op basis van deze berekeningen wordt geconcludeerd dat tijdens heiwerkzaamheden in de Wilhelminahaven tijdelijk een klein vermijdingsgebied ontstaat dat reikt tot 858 meter vanaf de bron. Het vermijdingsgebied omvat daarmee de Eemshaven maar reikt niet tot het Natura 2000-gebied Waddenzee. Buiten de Eemshaven zijn de geplande werkzaamheden qua onderwatergeluid dus niet meer te onderscheiden van de gangbare havengeluiden onderwater, bijvoorbeeld de geluiden die worden geproduceerd tijdens het laden en lossen van schepen en scheepvaartbewegingen. Het geproduceerde bovenwatergeluid is eveneens berekend door RHDHV. Uit deze berekening blijkt dat het bovenwatergeluid niet reikt tot buiten de Eemshaven.

Gezien de al aanwezige activiteit in de haven zal het geproduceerde onderwatergeluid opgaan in de omgeving en niet resulteren in significante verstoring van eventueel aanwezige bruinvissen. Daarnaast reikt het geproduceerde boven- en onderwatergeluid niet tot in het essentiële leefgebied van de bruinvis, gewone zeehond en grijze zeehond (de Waddenzee). Ook worden belangrijke ligplaatsen van zeehonden niet bereikt door het geproduceerde geluid. Een overtreding van de Wnb ten aanzien van zeezoogdieren is daarom op voorhand uitgesloten.

Conclusie

Een overtreding van de Wnb ten aanzien van zeezoogdieren is op voorhand uitgesloten.

4.4 Vleermuizen

Voorkomen

Buiten het plangebied komen verschillende vleermuissoorten voor. Bij de meest recente inventarisatie zijn gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis waargenomen (Groningen Seaports, 2017):

- Ten zuiden van het plangebied, op circa 500 m, is een migratieroute van ruige dwergvleermuis aanwezig. De vleermuizen volgen hier de Binnenbermsloot;
- Ten oosten van het plangebied is een vliegroute aanwezig die gebruikt wordt door meerdere vleermuissoorten: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis en laatvlieger. Deze vliegroute ligt op minimaal 1,5 km van het plangebied.

De geraadpleegde gegevens van de NDFF wijzen daarnaast op het voorkomen van de meervleermuis en tweekleurige vleermuis in de omgeving van het plangebied.

Op het open terrein zijn geen vaste ruste en verblijfplaatsen aanwezig. Ook zijn binnen het plangebied geen foerageergebieden en vliegroutes aanwezig. Dit is ook te verwachten aangezien bomen, lijnvormige elementen en gebouwen ontbreken. Bovendien zijn rondom het terrein windturbines geplaatst. Groenstructuren en lijnvormige elementen liggen buiten het plangebied.

Effectbeoordeling

Door de inzet van kunstmatige verlichting kunnen vleermuizen buiten het plangebied worden verstoord. In de huidige situatie is echter al straatverlichting en verlichting van industrie aanwezig. De inzet van kunstverlichting bij de werkzaamheden zal niet leiden tot additionele verstoring. Daarnaast worden de werkzaamheden hoofdzakelijk bij daglicht uitgevoerd en zal mogelijk enkel verlichting worden gebruikt in de ochtend of avond. In de eindsituatie is er niet extra verlichting aanwezig. Een overtreding van de Wnb ten aanzien van vleermuizen is op voorhand uitgesloten.

Conclusie en maatregel in kader van de zorgplicht

Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb ten aanzien van vleermuizen is uitgesloten.

In kader van de zorgplicht wordt aanbevolen om tijdens de aanlegfase:

- Indien het nodig is om verlichting te gebruiken enkel het werkterrein te beschijnen.

4.5 Broedvogels

Voorkomen

Op de dijk ten noorden van het plangebied kunnen verschillende vogels tot broeden komen, bijvoorbeeld de scholekster. De versteende kade zelf is ongeschikt als broedgebied. Ook kunnen in de omgeving van de Wilhelminahaven broedvogels voorkomen, voornamelijk op de braakliggende terreinen ten noorden van het plangebied. Jaarrond beschermde nesten zijn op basis van habitatgeschiktheid en verspreidingsgegevens uitgesloten.

Effectbeoordeling

De werkzaamheden worden voornamelijk in het broedseizoen uitgevoerd. Het broedseizoen loopt globaal van 1 maart tot en met 15 augustus (afhankelijk per soort en klimatologische omstandigheden).

Gezien er tijdens het broedseizoen mogelijk broedende vogels aanwezig zijn op het dijktraject ten noorden van het plangebied kunnen deze mogelijk worden verstoord bij de uitvoering van de werkzaamheden. Dit is een overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb. Er dienen voorzorgsmaatregelen genomen te worden om het verstoren van broedvogels te voorkomen. Mogelijk komen ook broedvogels voor in de verder ten noorden gelegen braakliggende terreinen. Gezien de tussenliggende dijk en reeds aanwezige werkzaamheden en bedrijvigheid op en rondom deze locaties zullen de baggerwerkzaamheden opgaan in het al aanwezige geluid. Daarnaast is de bouw van de staalfabriek al gestart wanneer de baggerwerkzaamheden uitgevoerd gaan worden, waardoor de braakliggende terreinen ten noorden van het plangebied al ongeschikt zijn voor broedvogels.

Conclusie en voorzorgsmaatregelen

Mogelijk kunnen tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden broedvogels welke aanwezig zijn op het dijktraject ten noorden van het plangebied worden verstoord. Dit is een overtreding van de Wnb.

Om een overtreding van de Wnb te voorkomen dienen onderstaande voorzorgsmaatregelen genomen te worden:

- Voorafgaand aan het broedseizoen de broedbiotoop voor vogels op de dijk ongeschikt te maken (door te maaien) en (gedurende het broedseizoen) te houden *en*;
- Te zorgen dat vogels niet op het dijktraject gaan broeden. Dit kan door voorafgaand aan het broedseizoen bijv. palen of stokken met linten te plaatsen op het dijktraject;

Veel methoden om tijdens het broedseizoen te kunnen doorwerken, zijn niet “waterdicht”. Broedgevallen kunnen nooit 100% worden uitgesloten. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wnb ten aanzien van broedvogels te voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, wordt geadviseerd om maatregelen te treffen en het terrein kort voor aanvang van de werkzaamheden te laten inspecteren op aanwezigheid van broedende vogels door een deskundig ecooloog.

4.6 Conclusie soortenbescherming

De werkzaamheden leiden mogelijk tot het overtreden van verbodsbepalingen ten aanzien van broedvogels. Een overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van overig beschermde soorten is uitgesloten.

Mogelijk kunnen tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden broedvogels welke aanwezig zijn op het dijktraject ten noorden van het plangebied worden verstoord. Dit is een overtreding van de Wnb. Een overtreding van de Wnb kan

Om een overtreding van de Wnb te voorkomen dienen onderstaande voorzorgsmaatregelen genomen te worden:

- Voorafgaand aan het broedseizoen de broedbiotoop voor vogels op de dijk ongeschikt te maken (door te maaien) en (gedurende het broedseizoen) te houden *en*;
- Te zorgen dat vogels niet op het dijktraject gaan broeden. Dit kan door voorafgaand aan het broedseizoen bijv. palen of stokken met linten te plaatsen op het dijktraject;

Veel methoden om tijdens het broedseizoen te kunnen doorwerken, zijn niet “waterdicht”. Broedgevallen kunnen nooit 100% worden uitgesloten. Buiten het broedseizoen werken heeft dan ook de voorkeur om overtreding van de Wnb ten aanzien van broedvogels te voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, wordt geadviseerd om maatregelen te treffen en het terrein kort voor aanvang van de werkzaamheden te laten inspecteren op aanwezigheid van broedende vogels door een deskundig ecooloog.

5 Gebiedsbescherming

In het volgende hoofdstuk worden de mogelijke effecten van de aanleg van de voorgenomen werkzaamheden getoetst aan Wnb gebiedsbescherming (Natura 2000), de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

5.1 Natura 2000

Het plangebied zelf bevindt zich niet in een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Waddenzee en deze ligt hemelsbreed op circa 600 meter afstand van het plangebied. De Eemshaven, waar het plangebied deel van uitmaakt, staat in open verbinding met de Waddenzee. Op een afstand van circa 5 km ligt het Eemsestuarium, dit maakt onderdeel uit van het Natura 2000-gebied Waddenzee. De officiële grens van het Natura 2000-gebied Waddenzee loopt langs de buitenzijde van de zeeverende dijk en in een lijn tussen de meest zeewaarts gelegen punten van de havendammen van de Eemshaven (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Figuur 5-1: Uitsnede van de overzichtskaart ligging Natura 2000-gebieden en grenzen met het plangebied indicatief in rood gemarkeerd (<https://www.natura2000.nl/gebieden/friesland/waddenzee/waddenzee-kaart>)

5.1.1 Kenmerken Natura 2000-gebied Waddenzee

De Waddenzee bestaat uit een complex van diepe geulen en ondiep water met zand- en slibbanken waarvan grote delen bij eb droogvallen. Deze banken worden doorsneden door een fijn vertakt stelsel van geulen. Slik- en zandplaten, welke bij eb droogvallen zijn direct achter de zeedijk ten noordwesten van het plangebied te vinden. Permanent overstroomde zandbanken bevinden zich verder uit de kust ten noorden en noordoosten van de Eemshaven. De grens tussen deze twee habitattypen is gebaseerd op het laagste gemeten astronomische getij. Het havengebied Eemshaven grenst aan de oostzijde aan het Eemsestuarium. In dit gebied vindt menging van zoet rivierwater en zout zeewater plaats. Deze menging van zoet en zout water geeft dit gebied een uniek en enigszins ander karakter dan de Waddenzee.

Op verschillende plekken langs de vastelandskust en aan de zuidkant van de Waddeneilanden zijn kweldergebieden te vinden. Deze kwelders dragen door hun grote verschillen in vocht- en zoutgehalte bij aan een zeer diverse flora en vegetatie. In de directe omgeving van de Eemshaven bevinden zich geen kwelders. De dichtstbijzijnde kwelders bevinden zich op een afstand van rond 10 km aan de Groninger kust bij het Uithuizer Wad. Naast kwelders zijn ook duinvegetaties karakteriserend voor het Waddengebied. Duinvegetatie komen alleen op de eilanden voor en zodoende niet op korte afstand van het plangebied.

Verder is de Waddenzee van belang voor grote aantallen vogels die wadplaten en kwelders tijdens hun trek aandoen of broeden op de kwelders, stranden en in de duinen. De migrerende vogels worden aangetrokken door de droogvallende wadplaten met hun hoge dichtheid aan schelpdieren, wormen, kreeftachtigen en ander voedsel. Het plangebied zelf is geschikt als broedlocatie voor verschillende akker- en weidevogelsoorten en ook in de omgeving van het plangebied is met het aanwezig weiland en de sloten geschikt broedhabitat voor akker-, weide- en watervogels aanwezig⁵. Op enige afstand van het plangebied is het gebied direct buitendijks langs de Waddenzeedijk en mogelijk de dijk zelf een geschikt hoogwatervluchtplaats voor steltlopers, eenden en meeuwen⁶. Daarnaast is in de Eemshaven zelf is een klein aantal broedkolonies van sterns en meeuwen aanwezig⁷. Om de broedkolonies buiten het industrieterrein te plaatsen is er in de Eems ter hoogte van Bierum een broedeiland van ongeveer 2 ha aangelegd. In een door Sovon uitgevoerd onderzoek zijn er in 2018 in totaal zeven soorten broedvogels vastgesteld, waarvan de Rode Lijst soorten Bontbekplevier, Noordse Stern, Visdief⁸.

Niet in Nederland broedende vogels maken vooral in de trekperiodes in het voor- en najaar gebruik van het gebied rond Eemshaven. Deze vogels overvliegen het gebied alleen of verblijven voor enige tijd in de Waddenzee en het Eemsestuarium. Om de effecten van windmolens op vogels te achterhalen is er in het Eemshavengebied in de laatste jaren relatief veel onderzoek naar aantallen, vliegrichtingen en vlieghoogtes van trekkende vogels gedaan. In de trekperiodes in het voorjaar en in het najaar is een groot aantal soorten waargenomen, onder andere diverse watervogels, steltlopers, meeuwen, sterns, roofvogels en zangvogels⁹.

Voorts herbergt de Waddenzee een groot aantal (trek)vissen. Hiervan zijn de trekvissoorten zeeprik, rivierprik en fint habitatrictlijnsoorten. Deze vissen zijn diadrome trekvissen, welk een deel van hun leven in zoetwater doorbrengen. Voor deze soorten is het estuarium belangrijk als doortrekgebied. Voor andere soorten heeft het Estuarium een kraamkamer en/of opgroefunctie. In 2008 is een onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van (beschermde) vissoorten in en nabij de Eemshaven. Het onderzoek laat zien dat de havenbekkens een tijdelijke functie als verblijfsgebied voor bepaalde vissoorten zou kunnen hebben, maar er zijn geen habitatrictlijnsoorten gevonden en was het aantal verschillende vissoorten in de haven kleiner dan buiten de haven¹⁰.

Verder komt de habitatrictlijnsoort gewone zeehond in het gebied voor. Er zijn lig- en rustplaatsen van de soort op de zandplaten Hond en Paap in het estuarium en op enige afstand in de Waddenzee bij

5 Staring Advies, 2019. Quickscan natuurtoets zonnepark 'Helios' in Eemshaven.

6 Brennikmeijer & Koopmans, 2011. Natuurmonitoring Eemshaven en compensatiegebieden Emmapolder 2010. Altenburg & Wymenga.

7 Baptist & Geelhoed, 2016. Natura 2000 in het habitatrictlijngebied Eems-Dollard; Een overzicht van status en doelstellingen.

8 de Boer & Koffijberg, 2018. Broedvogels en broedsucces van Visdief en Noordse Stern op het broedeiland 'Stern' in de Eems in 2018. Sovon-rapport 2019/06.

9 Kleyheeg & Krijgsveld, 2013. Verwacht aantal vogelslachtoffers door Windpark Eemsmoede. Voorspelling op basis van onderzoek naar vliegintensiteit en aanvaringssslachtoffers in de Eemshaven. Bureau Waardenburg.

10 Schulze *et al.*, 2009. Aanwezigheid van vissen en vislarven in de Wilhelminahaven, Eemshaven en omgeving. BioConsult.

Rottumeroog¹¹. De grijze zeehond en de bruinvis komen weliswaar ook in het estuarium en het gebied rond de haven voor maar de aantallen zijn laag.

De specifieke instandhoudingsdoelstellingen van het gebied zijn in het Natura 2000-beheerplan Waddenzee nader beschreven. In bijlage 1 van het voorliggend rapport zijn de habitatsoorten, habitattypen, broedvogels en niet-broedvogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd weergegeven. De instandhoudingsdoelstellingen voor een aantal habitattypen, habitatsoorten, broedvogels en niet-broedvogels worden in het Waddenzeegebieden ten dele niet gehaald. Dit betekent dat elk effect, hoe klein ook, leiden kan tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied.

5.2 Bepaling relevante storingsfactoren

In dit hoofdstuk wordt bepaald welke storingsfactoren als gevolg van de geplande werkzaamheden mogelijk relevant zijn. Het plangebied ligt niet in een onder de Wnb beschermd gebied, maar door externe werking kunnen wel (negatieve) effecten op de instandhoudingsdoelstelling van het Natura 2000-gebied Waddenzee optreden. De basis voor het bepalen van relevante storingsfactoren is de door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit beschikbaar gestelde Effectenindicator¹², waarin negentien storingsfactoren zijn opgenomen die mogelijk negatieve gevolgen kunnen hebben voor geformuleerde instandhoudingsdoelen. Hieronder wordt afgewogen welke storingsfactoren relevant zijn.

Oppervlakteverlies, Versnippering

Het plangebied is buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied Waddenzee gelegen en er vindt geen fysieke aantasting van het beschermde gebied plaats. Negatieve effecten als gevolg van oppervlakteverlies en/of versnippering kunnen uitgesloten worden. Ook is er geen sprake van oppervlakteverlies en/of versnippering door externe werking.

Verzuring en vermisting door stikstofdepositie uit de lucht

Per 1 juli 2021 zijn met de Wet en het Besluit Stikstofreductie en Natuurverbetering wijzigingen in wetgeving doorgevoerd. Op grond van artikel 2.9a Wnb jo. art. 2.5 van het Besluit natuurbescherming (Bnb) geldt dat de gevolgen van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden die wordt veroorzaakt door bijvoorbeeld aanlegwerkzaamheden, buiten beschouwing worden gelaten voor de toetsing of een natuurvergunning is vereist. Het betreft hier een partiële vrijstelling die de vervoersbewegingen die samenhangen met de werkzaamheden, zoals aan- en afvoer van bouwmaterialen en bouw- en sloopafval, transport van werknemers en werktuigen van en naar de bouwplaats, de emissies van werktuigen op de bouwplaats (aggregaten, bouwmachines, mobiele puinbrekers, baggerwerk- of baggervaartuigen et cetera) omvat. Dit project maakt gebruik van deze partiële vrijstelling. De stikstof depositie in de gebruiksfase van de kade is onderdeel van de staalfabriek waarvoor een vergunning is verleend in het kader van de Wnb.

Verzoeting, Verzilting

Verzoeting en verzilting worden veroorzaakt door een verandering in de zout-zout gradiënt van het grondwater, welk ook effect heeft op de vruchtbaarheid van de bodem. Verzoeting of verzilting kunnen leiden tot een verandering in de soortensamenstelling. De beoogde werkzaamheden hebben geen invloed op de grondwaterkwaliteit en vinden op enige afstand van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied plaats. Effecten van verzoeting en verzilting zijn niet van toepassing.

¹¹ Brasseur, 2007. Zeezoogdieren in de Eems, cumulatieve effecten van de activiteiten rond de ontwikkeling van de Eemshaven. Imares.

¹² <https://www.synbiosys.alterra.nl/bij12/effectenindicatorappl.aspx?subj=effectenmatrix&tab=1>

Verontreiniging

Volgens de definitie van de effectenindicator vindt verontreiniging plaats als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen, welke onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Een zeer brede groep van stoffen kan verontreinigende effecten op bodem, (grond)water en de lucht hebben. Bij de baggerwerkzaamheden worden geen verontreinigende stoffen gebruikt, noch zullen deze vrijkomen. Effecten van verontreiniging op het Natura 2000-gebied Waddenzee zijn uitgesloten.

Verdroging, Vernatting en Verandering waterhuishouding

Veranderingen in de waterhuishouding kunnen leiden tot verandering in de grondwaterstand en het toe- of afnemen van kwel. Vernatting of verdroging van bepaalde gebieden kunnen gevolgen zijn. Verandering in de grondwaterstanden kan de kwaliteit van een gebied beïnvloeden en mogelijk leiden tot een verandering in de soortensamenstelling. De voorgenomen werkzaamheden hebben geen invloed op de waterhuishouding van het Natura 2000-gebied. Om deze reden zijn verdroging, vernatting en veranderingen in de waterhuishouding ten gevolge van de activiteiten op voorhand uitgesloten.

Verandering dynamiek substraat

De geplande werkzaamheden vinden buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied Waddenzee plaats. Er is geen sprake van verandering van de dynamiek van het substraat in het beschermde gebied. Deze storingsfactor is daarom op voorhand uitgesloten.

Verstoring door boven- en onderwatergeluid

In de effectenindicator is verstoring door geluid gedefinieerd als tijdelijke of permanente verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen. Geluidsbelasting kan leiden tot stress of verstoring van natuurlijk gedrag van verschillende diersoorten.

Voor de bouwfase van de bouw van de staalverwerkingsfabriek, waar de kadewerkzaamheden onderdeel van zijn, zijn geluidsberekeningen uitgevoerd en geluidscontouren bepaald door RHDHV en beoordeeld in de eerder uitgevoerde Natuurtoets (RHDHV, 2020)). De geluidscontouren voor de bouwwerkzaamheden op het terrein zelf (staalfabriek en voorzieningen), zoals die op 0,3 m hoogte zijn bepaald, vallen binnen de geluidscontouren zoals die voor de Structuurvisie Eemsmond – Delfzijl zijn bepaald. De werkzaamheden aan de laad- en loskade (heien) kunnen zodanig uitgevoerd worden met een maximum piekgeluid van 139 dB(A), dat geen sprake zal zijn van overschrijding van de 45 dB(A) compensatiecontour in de bouwfase. In de door RHDHV uitgevoerde Passende Beoordeling (kenmerk) wordt gesteld dat deze heiwerkzaamheden maatgevend zijn ten opzichte van de baggerwerkzaamheden in de Wilhelminahaven. Geluidsmetingen die zijn uitgevoerd tijdens de eerdere aanleg van de Beatrixhaven laten zien dat dit maximum piekgeluid destijds niet is overschreden (schr. med. Groningen Seaports, oktober 2018).

Bij de baggerwerkzaamheden in de Wilhelminahaven zal er zeer tijdelijk en lokaal meer boven- en onderwatergeluid geproduceerd worden. De effecten van het geproduceerde boven- en onderwatergeluid op instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Waddenzee worden in paragraaf 5.3 beoordeeld.

Verstoring door licht

Verstoring door licht treedt op wanneer er onnatuurlijke lichtbronnen in het gebied aanwezig zijn. Tijdens de uitvoer van de werkzaamheden wordt voornamelijk overdag gewerkt en geen extra verlichting geplaatst. Verder zal eventueel gebruikte verlichting wegvallen in de al aanwezige verlichting in het

gebied. Verstoring door licht en mogelijke lichtuitstraling naar het Natura 2000-gebied Waddenzee is niet van toepassing.

Verstoring door trilling

Verstoring door trillingen worden veroorzaakt door menselijke activiteiten zoals baggerwerkzaamheden. Bij de baggerwerkzaamheden kunnen door het baggeren en het gebruik van andere machines bij het opgespoten terrein tijdelijk en lokaal lichte trillingen veroorzaakt worden. Echter vinden de werkzaamheden op enige afstand van het Natura 2000-gebied Waddenzee plaats en zullen de mogelijke effecten van de werkzaamheden niet tot het beschermde gebied reiken. Hierdoor kunnen negatieve effecten als gevolg van trillingen op voorhand worden uitgesloten.

Optische verstoring

Optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen, dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem. Door de geplande werkzaamheden zal verkeer van en naar de Wilhelminahaven mogelijk tijdelijk toenemen en zal er voor korte tijd baggermateriaal op het terrein aanwezig zijn. In het industriegebied zijn verschillende installaties aanwezig, staan windmolens en rijden regelmatig vrachtwagens. Overvliegende vogels zullen aan de bedrijvigheid in het gebied gewend zijn en gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied zullen andere habitatrictlijnsoorten niet beïnvloed worden. Effecten als gevolg van optische verstoring worden uitgesloten.

Verstoring door mechanische effecten

Onder mechanische effecten vallen, volgens de effectenindicator, verstoring door betreding, golfslag, vertroebeling, luchtwervelingen etc. die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. De werkzaamheden vinden binnen de Wilhelminahaven op een afstand van rond de 600 meter tot het dichtstbijzijnde gedeelte van de Waddenzee plaats. De werkzaamheden worden plaatselijk uitgevoerd en er zullen geen merkbare mechanische effecten in het Natura 2000-gebied optreden. De waddenzee is bovendien van nature een dynamisch gebied qua golfslag en erosie en sedimentatie.

Verandering in populatiedynamiek en bewuste verandering soortensamenstelling

De voorgenomen ingreep vindt niet plaats binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Er worden door de werkzaamheden geen veranderingen in de populatiedynamiek veroorzaakt en een bewuste verandering van de soortensamenstelling is op voorhand uitgesloten.

5.3 Effectbeoordeling

De enige mogelijk relevante storingsfactor op het Natura 2000-gebied Waddenzee is verstoring door onder- en bovenwatergeluid.

Verstoring door onderwatergeluid

In de eerder door Royal HaskoningDHV opgestelde Natuurtoets voor bouw van de staalverwerkingsfabriek (Green Steel Mill van - van Merksteijn) zijn de effecten van boven- en onderwatergeluid van de heiwerkzaamheden aan de laad- en loskade op in de omgeving voorkomende zeezoogdieren beoordeeld. Deze heiwerkzaamheden zijn ook maatgevend ten opzichte van de baggerwerkzaamheden. Op basis van deze berekeningen wordt geconcludeerd dat tijdens heiwerkzaamheden in de Wilhelminahaven tijdelijk een klein vermijdingsgebied ontstaat dat reikt tot 858 meter vanaf de bron. Het vermijdingsgebied omvat daarmee de Eemshaven maar reikt niet tot het Natura 2000-gebied Waddenzee. Buiten de Eemshaven zijn de geplande werkzaamheden qua onderwatergeluid dus niet meer te onderscheiden van de gangbare havengeluiden onderwater,

bijvoorbeeld de geluiden die worden geproduceerd tijdens het laden en lossen van schepen en scheepvaartbewegingen

Het geproduceerde onderwatergeluid reikt niet tot in het Natura 2000-gebied waardoor geen sprake is van verstoring van aangewezen vissen en zeezoogdieren binnen het Natura 2000-gebied. Mogelijk komen deze soorten wel zwervend voor binnen de haven, de haven maakt echter geen onderdeel uit van essentieel leefgebied van deze soorten. Gezien het geen impulsgeluid betreft, het geproduceerde onderwatergeluid verder in de Wilhelminahaven al niet meer te onderscheiden is van de gangbare geluiden en de aanwezige scheepvaartbewegingen kan worden aangenomen dat geen significante verstoring van aangewezen vissen en zeezoogdieren optreedt. Significant negatieve effecten als gevolg van verstoring door onderwatergeluid en trilling zijn op voorhand uitgesloten.

Verstoring door luchtgeluid (bovenwatergeluid)

Bovenwatergeluid kan tot verstoring leiden van vogels en (rustende) zeehonden. Effecten op vogels en zeehonden als gevolg van luchtgeluid zijn reeds beoordeeld in paragraaf 4.3 en 4.5. Hieruit blijkt dat het geproduceerde bovenwatergeluid niet leidt tot een additionele verstoring van (broed)vogels. Daarnaast liggen belangrijke ligplaatsen van zeehonden ver buiten de invloed van de werkzaamheden. Significant negatieve effecten als gevolg van verstoring door bovenwatergeluid zijn op voorhand uitgesloten.

Conclusie

Significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Waddenzee zijn op voorhand uitgesloten.

5.4 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De Waddenzee maakt onderdeel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Zoals in Figuur 5-2 te zien ligt het plangebied op een afstand van ongeveer 600 meter van het NNN-gebied¹³. Gelet op de relatief kleine ingreep en de relatief grote afstand tot het dichtstbijzijnde gebied dat deel uitmaakt van het NNN zijn negatieve effecten op voorhand uitgesloten. De ingreep heeft geen effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied dat onderdeel is van het NNN.

¹³ <https://geoportaal.provinciegroningen.nl/> Geraadpleegd mei 2021

Figuur 5-2: Plangebied (rode arcering) ten opzichte van omliggende NNN-gebieden (Provincie Groningen, 2021).

5.5 Kaderichtlijn Water (KRW)

Zuidelijk van het plangebied op een afstand van circa 650 meter ligt de Binnenbermsloot, een kanaal dat is aangewezen is onder de KRW en behoort tot het waterlichaam Noordoostelijke Kustpolders (Figuur 5-3)¹⁴. Ook de Waddenzee is aangewezen als KRW-waterlichaam. Voor beide waterlichamen zijn KRW-doelen geformuleerd t.a.v. zowel ecologie als chemie.

De voorgenomen ingrepen hebben geen effecten op de waterhuishouding en chemische- en ecologische kenmerken van de betreffende watergangeng. Negatieve effecten op de deze waterlichamen zijn uitgesloten.

¹⁴ www.waterkwaliteitsportaal.nl Geraadpleegd mei 2022

Figuur 5-3 Ligging van de Noordoostelijke Kustpolders ten opzichte van het plangebied (rode arcering) (Factsheet KRW, Waterschap Noorderzijlvest)

5.6 Conclusie gebiedsbescherming

Op basis van de effectbeoordeling wordt geconcludeerd dat de ongrondingswerkzaamheden binnen de Wilhelminahaven geen significante negatieve effecten op het Natura 2000-gebied Waddenzee heeft. Ook zijn negatieve effecten op NNN-gebieden en KRW-waterlichamen uitgesloten.

Bijlage 1: Aangewezen habitattypen, habitatsoorten, broedvogels en niet-broedvogels voor Natura 2000-gebied Waddenzee

Habitattypen Waddenzee					
H1110A	Permanent overstromde zandbanken (getijdengebied)	H1320	Slijkgrasvelden	H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)
H1130	Estuaria	H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)
H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	H2160	Duindoornstruwelen
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	H2110	Embryonale duinen	H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	H2120	Witte duinen		
Habitatsoorten Waddenzee					
H1014	Nauwe korfslak	H1099	Rivierprik	H1364	Grijze zeehond
H1095	Zeeprik	H1103	Fint	H1365	Gewone zeehond
Broedvogels Waddenzee					
A034	Lepelaar	A137	Bontbekplevier	A193	Visdief
A063	Eider	A138	Strandplevier	A194	Noordse Stern
A081	Bruine Kiekendief	A183	Kleine Mantelmeeuw	A195	Dwergstern
A082	Blauwe Kiekendief	A191	Grote stern	A222	Velduil
A132	Kluut				
Niet-broedvogels Waddenzee					
A005	Fuut	A054	Pijlstaart	A142	Kievit
A017	Aalscholver	A056	Slobeend	A143	Kanoet
A034	Lepelaar	A062	Toppereend	A144	Drieteenstrandloper
A037	Kleine Zwaan	A063	Eider	A147	Krombekstrandloper
A039b	Toendrarietgans	A067	Brilduiker	A149	Bonte strandloper
A043	Grauwe Gans	A069	Middelste Zaagbek	A156	Grutto
A045	Brandgans	A070	Grote Zaagbek	A157	Rosse grutto
A046	Rotgans	A103	Slechtvalk	A160	Wulp
A048	Bergeend	A130	Scholekster	A161	Zwarte ruiter
A050	Smient	A132	Kluut	A162	Tureluur
A051	Krakeend	A137	Bontbekplevier	A164	Groenpootruiter
A052	Wintertaling	A140	Goudplevier	A169	Steenloper
A053	Wilde eend	A141	Zilverplevier	A197	Zwarte Stern